

Phước Hải An và thánh địa Mỹ Sơn suýt bị san bằng, chìm dưới lòng hồ ... nếu không có sự can thiệp của ông Hoàng Nghinh, nguyên Bí thư Tỉnh ủy Quảng Nam - Đà Nẵng.

Phước Hải An (Quảng Nam) vốn là thị trấn công sự mạnh, phát triển thành vùng nông thôn kiểu 16 đến thế kỷ 19, là nơi giao thương, trao đổi hàng hóa và văn hóa với bên ngoài. Hải An có nhiều giá trị nổi bật toàn cầu và sự tồn tại của văn hóa Việt Nam, Nhật Bản, Trung Hoa. Vì vậy, năm 1999 Phước Hải An đã được công nhận là di sản văn hóa của thế giới.

Thành phố di sản này từng suýt bị san bằng. Thời điểm sau chiến tranh, Hải An gặp biến cố lớn với lịch kiên quyết loại bỏ di sản văn hóa nô dịch để phát triển văn hóa mới, con người mới xã hội chủ nghĩa. Đáng buồn, chính quyền Hải An đẩy mạnh phong trào đập cũ xây mới “đàng hoàng, to đẹp hơn”. Trong đó có việc đập phá các đền, chùa, miếu, am thờ. Nhiệm vụ này được Thành phố và Thành ủy giao cho các ngành, đoàn thể tham gia và lực lượng chính công là an ninh. Phó trưởng Minh An, nổi bật trung tâm công trình kiến trúc đền chùa, miếu mạo được chọn làm thí điểm.

Ông Võ Phùng, Giám đốc Trung tâm Văn hóa thể thao Hải An, nhớ lại: “Sau giải phóng, nhiệm vụ nặng nề là thu thập và lên danh sách các chùa như Khống Miếu, Phúc Kiến, Ông Bà... để chuẩn bị đập phá. Với lý do đây là nơi thờ cúng, chiêm bái mang tính mê tín dị đoan”. Theo ông Phùng, đó là một thói quen của nhân dân còn nông cạn, chưa tính hết được hậu quả. Nhưng ông Hoàng Nghinh cùng Tỉnh ủy Quảng Nam - Đà Nẵng đã kịp thời can thiệp, quyết liệt không cho đập phá Hải An.

Ông Hà Phước Mai, nguyên cán bộ TP Hải An, cho hay: “Mặt buổi chiều năm 1976, trưởng ban tuyên truyền thị trấn quê của Việt Nam TP Hải An, hơn 500 người với búa tạ, xà beng, cuốc... ra quân bài trừ mê tín dị đoan với từng nhóm, đến có cán bộ an ninh phụ trách. Tất cả chuẩn bị

đền thờ ng mái đình, ngôi chùa, đền miếu để phá hủy cái gì là nơi gieo rắc mê tín dâm đoan. Họ cho rằng cách mạng là phải phá cũ, đổi mới. Mọi người hô to hai chữ: “Quyết tâm”.

Lúc này, ông Hồ Nghinh vừa đến, ông hỏi ngay: “Các anh định làm cách mạng văn hóa đó à?”. Mọi người im lặng. Ông Nghinh tiếp tục nói: “Các anh nên nhớ rằng chỉ vài tháng sau khi Cách mạng Tháng Tám thành công, Bác Hồ đã ra sắc lệnh bỏ toàn di tích trên toàn cõi Việt Nam. Bác yêu cầu phải giữ gìn nguyên vẹn đình chùa, miếu mạo, các sách vở văn tịch của cha ông để lại. Các anh huy động hàng trăm người với khí thế hùng hổ kia, họ chỉ đập phá vài ngày thôi thì còn gì Hồ Chí Minh. Làm như thế là bắt chước cách mạng văn hóa bên Trung Quốc”.

Ông Hồ Nghinh tiên đoán: “Các anh biết không, sau này đất nước phát triển, mọi cửa giao thông với thế giới, khách du lịch nước ngoài đến đây thì các đình chùa, miếu mạo và cội tích, nhà xưa kia sẽ là điểm đến với du khách. Đó là nguồn sinh lợi cho dân Hồ Chí Minh”.

“Không thúc buột nói chuyện mọi người nghe ra sai lầm. Ông Hồ Nghinh đã cứu Hồ Chí Minh thoát khỏi mọi nguy trong gang tấc. Nếu ông chằm chân một ngày thôi thì Hồ Chí Minh đã bỏ hàng trăm người đập phá tan tành”, ông Hà Phụng Mai cho hay.

Người Hồ Chí Minh có câu “Thờ ng chùa Cờ, họ Ông Bần” nhằmเตือน người dân không thể tách rời cửa hai di tích này. Chùa Ông Bần là nơi quán bang Triều Châu cửa người Hoa. Năm 1979, Trung Quốc xưa quân xâm phạm biên giới Việt Nam. Quân chúng thế xã Hồ Chí Minh mất tỉnh và đưa ra chương trình cùng người dân đánh thế ng quân Bắc Kinh.

Phụ nữ Hồ Chí Minh ký tên đòi đập phá thế ng Mã Viện (thế ng này được dựng trong chùa Ông Bần. Mã Viện là người đưa quân xâm lược nước ta mở đường cho 500 năm nô lệ phong kiến) và đóng cửa ngôi chùa này. Vì đây là thế tiên cửa quân Bắc Kinh. Mã Viện là người có tội nên vì dân tộc nên không có lý do gì phải thế Hồ Chí Minh. “Đến đập phá chùa, thế ng Mã Viện được hàng

ngành hội viên phòng nông nghiệp thu nhập. Phòng Hội An đang lo lắng ký tên và mang đến Văn phòng Thứ trưởng Hội An”, ông Hà Phấn Mai nhận lời.

Một lần nữa phòng của ông đang trở về nguy cơ bị phá. Buổi sáng Thứ trưởng Hội An gọi công văn cho ông Bí thư Hội Nghinh, chỉ ông đã thấy ông có mặt. Ông đang trở về hàng nghìn người, ông Nghinh khuyên ngăn: “Đình, chùa là chốn tâm linh, nhân dân đã tận tay xây dựng để chiêm bái hàng năm. Hội này đây là hội quán của bà con người Hoa. Trung Quốc đang làm điếu phi nghĩa, mang quân xâm lược của ta, hội lúc nào hết ta phải tranh thủ bà con người Hoa đang về phía chính nghĩa của ta. Chùa Ông Bôn không chỉ thờ Mã Viện mà còn là nơi thờ các phúc thần khác. Theo tôi, ta về để bà con cất bài vị Mã Viện đi thôi. Sau đó thì hàng ngàn người dân Hội An đã trở về tỉnh rồi và không còn quy tụ tâm phá bỏ ngôi chùa này”.

Chính nhờ sự can thiệp kịp thời này mà Hội An còn giữ được đến tận ngày nay. Tôi tiên đoán của ông Hội Nghinh về việc Hội An sẽ tiếp nhận đón du khách và “hái” tiền cho tỉnh Quảng Nam cũng trở thành sự thật. Sự minh triết của ông Hội Nghinh đã cứu nguy cho Hội An đến hai lần.

Thánh địa Mỹ Sơn là một quần thể kiến trúc đến tháp của người Chăm. Đây từng là khu đất thiêng giáo linh thiêng với hơn 70 đền tháp xây dựng từ giữa thế kỷ 7-13. Các vua Chăm trước đây chọn Mỹ Sơn để đóng đô và xây dựng các đền tháp để thờ các vị thần. Người Chăm coi thánh địa Mỹ Sơn không ai khác ngoài ông Hội Nghinh. Ông Nghinh quê vốn ở xã Duy Trinh (huyện Duy Xuyên), Mỹ Sơn cũng nằm tại huyện này.

Cuối thập niên 1970 đến 1980, nhiều vùng đất ở Quảng Nam không thể sản xuất. Năng suất lao động thấp, đời sống khổ. Để thoát khỏi đói nghèo phải làm thay đổi. Xây dựng, đập đi là nhiệm vụ tối ưu. Huyện ủy Duy Xuyên tổ chức họp để triển khai án chặn dòng và xây dựng hệ thống ngăn nước tại Khe Thôn. Nếu huyện ủy Duy Xuyên cho phép xây dựng đập Khe Thôn thì toàn bộ Mỹ Sơn sẽ chìm dưới lòng hồ. Lãnh đạo huyện chia ra làm hai phe: phe đồng ý và phe phản bác.

Phe phản bác không phải vì tiền lệ ông được sau này thánh hóa Mĩ Sơn là di sản văn hóa của thế giới. Mà phe phản bác vì “không muốn xóa đi một chứng tích tội ác chiến tranh”, do một số đơn tháp tại Mĩ Sơn bị bom đạn tàn phá. Phe đồng ý là nhất nhất yêu cầu phải xây dựng Khe Thôn để hỗ trợ cung cấp nước cho dân Vĩnh Trinh, Thuận Bùn. Sau đó thì phe đồng ý thông qua. Mĩ Sơn đồng ý trả về nguyên trạng xóa sổ. Về hay tin, ông Hoàng Nghinh đã trả lời tiếp về quê hương của ông.

Theo ông Đoàn Văn Lạc, nguyên Chủ tịch UBND huyện Duy Xuyên, thì: “Khi đưa ra dự án xây dựng, anh Nghinh đã quy định phải phải đi. Anh quy định xây dựng và giữ ngay để để nhữnng dân Khe Thôn của lãnh đạo huyện. Nếu anh Nghinh không có tầm nhìn xa mà đồng ý ngay thì hiện nay thánh hóa Mĩ Sơn đã chìm đắm lòng họ. Quảng Nam sẽ không còn di sản thế giới này nữa”.

“Ông Hoàng Nghinh đóng vai trò rất quan trọng đối với Hội An và Mĩ Sơn. Nếu không có sự sáng suốt của ông thì Quảng Nam sẽ không có hai di tích mang tầm di sản văn hóa thế giới như ngày nay”, ông Đinh Hải, Giám đốc Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch tỉnh Quảng Nam, nói.

Còn ông Bùi Văn Tiến, Trưởng ban Tổ chức Thành ủy, Chủ tịch Hội Khoa học Lịch sử TP Đà Nẵng, nhận xét: “Hoàng Nghinh là nhà lãnh đạo có công đầu trong việc bảo tồn hai di sản văn hóa thế giới ngày nay là đô thị cổ Hội An và thánh địa Mĩ Sơn”.

Theo Pháp luật TP HCM